

Zinātnes Vēstnesis

LATVIJAS ZINĀTNIEKU SAVIENĪBAS LAIKRAKSTS

Nr. 2(45) 1993. gada februāris

Cena 4 rubļi

LATVIJAS ZINĀTNES PADOMES IZVEIDOŠANAS KĀRTĪBA

1. LZP balsojot izveido jaunā sastāva LZP vēlēšanu komisiju un izvirza tās priekšsēdētāju. Vēlēšanu komisijas uzdevumos ietilpst:

- zinātnes nozaru ekspertu komisiju vēlēšanu organizēšana
- LZP vēlēšanu organizēšana
- vēlēšanu rezultātu apkopošana un publicēšana
- 2. Katrā no izveidotajām Zinātnes nozaru ekspertu komisijām, aizklāti balsojot, ievēl no sava vidus vienu LZP locekli. Vēlēšanu protokolus iesniedz LZP Vēlēšanu komisijai.
- 3. Latvijas Zinātnes padomē ievēl pa vienam pārstāvīm no:
 - Latvijas Zinātnu akadēmijas (ievēl LZA Prezidijs)
 - Latvijas Zinātnieku savienības (ievēl LZS padome)
 - Latvijas laukumsaimniecības un meža zinātnu akadēmijas (ievēl LLM ZA Prezidijs)
 - Augstskolu Rektoru padomes (ievēl Rektoru padome)
 - LR Ministru Padomes (ievēl LR MP)
 - LR Augstākās Padomes (ievēl LR AP Izglītības, kultūras un zinātnes komisija)

Pārstāvīju vēlēšanas notiek aizklāti balsojot pēc tam, kad jau ievēlēti visi LZP locekļi no Zinātnu nozaru ekspertu komisijām.

4. Latvijas Zinātnes padomes pirmo sēdi sasauc un līdz LZP priekšsēdētāja ievēlēšanai vada Vēlēšanu komisijas priekšsēdētājs.

LZP ekspertu komisijas izveidošanas kārtība

1. Ekspertu komisijas veido pa atsevišķām nozarēm. Vēlēšanas nosaka LZP.

2. Nozaru ekspertu komisijas locekļus, aizklātā balsošanā, vēlētie konkrētajā Zinātnes nozarē Latvijas Republikā pastāvīgi strādājošie zinātnieki, kuru kvalifikācija apstiprināta atbilstoši likumam «Par zinātnisko darbību» (doktors, habilitētās doktors).

3. Nozaru ekspertu vēlēšanu komisiju un tās personālo sastāvu izveido LZP.

4. LZP kopā ar iepriekšējā sastāva nozares ekspertu komisijām nosaka nepieciešamo ekspertu komisijas locekļu skaitu, vajadzības gadījumā nosakot kvotas pa apakšnozārēm un atsevišķām iestādēm.

5. Vēlēfāju sarakstus pēc izstrādātās formas gatavo vēlēšanu komisija. Vēlēfāju sarakstos pa nozarēm jāietver doktori, habilitētie doktori, uzrādot uzvārdu, vārdu, zinātnisko grādu, iestādi un piederību pie kādas no 1. punktā noteiktās zinātnes nozarēs.

6. Par ekspertu komisijas locekļu kandidātiem 1. punktā noteiktās nozarēs, var tikt izvirzīti vai var pieteikties personiski Latvijas kvalificētākie, kompetentākie zinātnieki.

7. Par ekspertu komisiju locekļu kandidātiem nevar tikt izvirzīti vai personiski pieteikties zinātnisko (vai tām pielīdzinātu) iestāžu vadītāji un vadītāju vietnieki.

8. Atkarībā no vēlētāju un ekspertu kandidātu skaita pēc vēlēšanu komisijas ierosinājuma un ar LZP akceptu atsevišķo nozaru ekspertu komisiju locekļus var ievēlēt centralizētā balsošanā pa nozarēm, noteiktā laika posmā.

9. Vēlēšanu komisija noformē vēlēšanu bīletenus, kuros pa nozarēm alfabētā kārtībā ieraksta visus izvirzītos ekspertu kandidātus, kas devuši piekrišanu strādāt nozaru ekspertu komisijas.

Bīletenā bez nozares tiek ierakstīts: kandidāta uzvārds, vārds, zinātniskais grāds, darba vieta, izvirzītās.

10. Vēlēšanu laiku un vietu nosaka LZP.

11. Vēlēšanu komisijas pārstāvji iesniedz bīletenus vismēr 5. punkta sarakstos minētajiem vēlētājiem. Par bīletenu saņemšanu vēlētāji personiski parakstās vēlētāju sarakstā. Neklāties balsošana, vai balsošana pa pastu netiek pieļauta. Visu dokumentāciju vēlēšanu komisija nodod LZP sekretariātā.

12. Par ievēlētāju nozaru ekspertu komisijas locekļiem uzskatāmi tie kandidāti, kuri saņēmuši relatīvo balvu vairākumu savas kvotu nozares, apakšnozāres, iestādes ietvaros.

LABA VĒLĒJUMS

Redakcija saņēma vēstuli no Ontario universitātes profesora Emeritus Alekša Dreimanā. Viņš rakstā: «Vienmēr ar interesu izlasu «Zinātnes Vēstnesi». (Avīzi saņemu kā Latvijas

Zinātnieku savienībā

21. janvārī notika kārtējā LZS padomes sēde. Sakarā ar to, ka vairāki līdzšinējie valdes locekļi ir vai nu aizbraukuši uz ārzemēm, vai arī lofi noslogoti tiešajā darbā, tika ievēlēti jauni locekļi. To skaits būs lielāks, līdzšinējo 7 vietā darbosies 14 zinātnieki un pildīs savas funkcijas līdz nākošajam LZS kongresam. Sēde iežīmēja savienības turpmākās darbības virzienus un nolēma, ka kongresu nevar sasaukt sasteigtī, ka tam rūpīgi jāsagatavojas. Sakarā ar pieņemto likumu par sabiedriskajām organizācijām, jāpērēģistrējas arī LZS. Apsprieda jautājumu par jaunās Latvijas Zinātnes padomes vēlēšanām, kurām jānotiek līdz marša beigām un par to, kādam jābūt šīs padomes ekspertam.

Tika nolemts izveidot zinātnes fondu un šīs sabiedriskais veidojums būs paredzēts zinātnieku sociālo jautājumu risināšanai.

Savukārt Sorosa fonds ir izdalījis bijušajai PSRS 100 miljonus ASV dolāru, taču nav skaidrs kāda daļa no tā pienākumi Balfijai. Ir zināms, ka Krievijas pārstāvji jau ir Nujorkā un Joti aktīvi darbojas savā labā. Kā izteicās LZS priekšsēdētājs Juris Kalniņš, mums var tikt tikai asakas. Padome nolēma kopā ar Lietuvām un Igaunijas zinātniekiem līgt izdalīt atsevišķu fonda daļu Balfijai. LZS paplašinātā valde piedalīsies fonda konstruēšanā.

Padomes sēdē par vairākiem citiem jautājumiem runāja augstskolu profesori, radošo savienību pārstāvji un Augstākās Padomes deputāti. Par zinātnieku algām, intelektuālā īpašuma zādzībām, LZS ārzemju locekļu aktivitātēm, laikraksta «Zinātnes Vēstnesis» neskaidro stāvokli. Arī par pirms 1940. gada likumdošanas atjaunošanu un gaidāmajām Saeimās vēlēšanām.

OSKARS MARTINSONS

Lafvijas Zinātnes Padomes Ekspertu komisiju vēlēšanas notiks 1993. gadā no 8. līdz 12. martam

SASKANĀ AR APSTIPRINĀTO EKSPERTU KOMISIJU IZVEIDOŠANAS KĀRTĪBU, KAS IZRIET NO LATVIJAS REPUBLIKAS AUGSTĀKĀS PADOMES LĒMUMA
PAR LATVIJAS REPUBLIKAS LIKUMA «PAR ZINĀTNISO DARBĪBU» SPĒKĀ STĀŠANĀS KĀRTĪBU.

Par ekspertu komisiju locekļu kandidātiem var izvirzīt zinātnu doktorus un habilitētus zinātnu doktorus. Kandidātus izvirza pašreizējā sastāva nozaru ekspertu komisijas, zinātniskās iestādes, augstskolas, Latvijas Zinātnieku savienība, kā arī var pieteikties personiski Latvijas kvalificētākie, kompetentākie zinātnieki (zinātnu doktori un habilitētie zinātnu doktori). Pieteikumi iesniedzami LZP sekretariātā, LV 1524, Rīgā, Turgeņeva ielā 19 līdz š. g. 15. februārim. Pieteikumos jānorāda:

eksperta kandidāta uzvārds, vārds, zinātniskais grāds, specialitāte, atbilstošā ekspertu komisija, darba vieta, ienemamais amats, telefons.

Iesniedzējs ar parakstu apliecinā izvirzīto kandidātu vēlēšanos strādāt dotajā ekspertu komisijā.

Izzīnas LZP sekretariātā, tel. 223211.

Vēlēšanu komisijas priekšsēdētāja akadēmīke

E. GUDRINIECE

Lūdzam zinātnisko iestāžu vadītājus ar doto informāciju iepazīstināt savus zinātniekus.

Zinātnieku savienības biedrs.) Būtu labi, ja to lasītu iespējami vairāk latviešu zinātnieku ārzemēs. Tas stiprinātu saikni ar Dzimteni. (Šādu vēlmi esmu izteicis arī Dr. Elmāram Grēnam.)

Profesors Alekss Dreimanis redakcijai ierosina savus priekšlikumus un izsaka laba vēlējumus.

Jums, profesor, savukārt paldies par atzinīgiem vārdiem un apsveikumu.

V. LUTA,
redaktors

ZINĀTNE DĀNU VĒRTĒJUMĀ

Latvijas zinātnes starptautisku novērtējumu 15 zinātnes virzienos devusi Dānijas Zinātnes padome. Vērtēšanas kritērijai:

- pētnieciskā darba starptautiskā kvalitāte,
- zinātnieku grupas spēja izpildīt pētījumu pasaules prasību līmeni,
- zinātniskā virziena perspektīvas.

Dažādas zinātnu nozares ir saņēmušas atšķirīgus novērtējumus gan objektīvi, gan arī nepietiekamas informācijas dēļ. Par dažiem zinātnes virzieniem sniegtais vērtējums ir Joti vispārīgā formā. Tā bija Joti dārga ekspertīze un pašreiz grūti būtu nodrošināt vēl vairāk un plašā aptverošu ekspertīzi. Bet vērtību pārvērtēšana turpinās pašu mājās.

Pašreiz Latvijas intelektuālo potenciālu vērtē arī Latvijas Zinātnes padomes delīgētās habilitācijas un promocijas padomes. Notiek zinātnisko grādu pielīdzināšana Latvijas zinātnu doktora vai habilitētā doktora grādam personām, kas to ieguvušas citās valstīs.

Galvenie zinātnisko grādu pielīdzināšanas kritērijai izriet no LR likuma «Par zinātnisko darbību» un LR Ministru Padomes apstiprinātā nozīmīga.

Prasības izvirzītas pētījuma oriģinalitātei, zinātniskajai vērtībai, starptautiskajai popularitātei, atbilstībai zinātniskā darba raksturam un Latvijas valsts zinātnes stratēģijai.

Zinātnisko grādu pielīdzināšanas process ir Joti darbītīgs, psiholoģiski nogurdinošs un pēc mērķtiecības nepietiekami novērtēts. Ekspertiem bieži jāsastopas ar pretendētu pretenziju. Sevišķi grūti ir tad, kad jāatsījā zinātnē no ideoloģijas, kas mantota no stagnācijas perioda.

Eksperti vērtē disertācijas teorētisko līmeni un praktisko lietderību pētījuma izstrādes laikā, kā arī zinātniskos rezultātus mūsdienu zinātnes skatījumā. Pretendētu iesniegtie disertāciju kopsavilkumi liecina, ka ne tikai ekspertiem un padomei ir grūti atsījāt zinātnes graudus no ideoloģijas pelavām, izvērtēt sociāl-ekonomisko apstākļu nodevas, bet pašiem pretendētājiem rodas grūtības pašnovērtēšanā.

Intelektuālā potenciāla inventarizācijas darbs ir sabiedrīks pasākums, un tajā ar vislielāko atbildību jāiesaistās visiem intelektuāliem spēkiem, lai visīsākā laikā tiktū pabeigta zinātniskā potenciāla inventarizācija un strukturizācija, noteikti Latvijas zinātnes prioritārie virzieni, novērtēta zinātnes patiesā vērtība un loma valsts dzīvē. Tās nedrīkst būt «raganu medības», bet nācījas intelektuāla potenciāla noteikšana.

Gribu aicināt visas habilitācijas un promocijas padomes apkopot izvērtēto disertāciju rezultātus atbilstoši zinātnes virzieniem un publicēt strukturizētus pārskatus kādā no avīzēm, piemēram, «Zinātnes Vēstnesis». Tas ir nepieciešams, lai taufa, valdība un visi ieinteresētie adresāti uzzinātu, kas un ko var gaidīt no zinātnes potenciāla, lai valdība varētu izstrādāt Latvijas valsts zinātnes politiku. Mēs neesam tik bagāti, lai jautu iesaldēt valstī radītās intelektuālās vērtības tikai tāpēc, ka tās radītas stagnācijas periodā.

Prof. R. GARLEJA

ZINĀTNES PADOMĒ

Piešķirtas tiesības Latvijas Valsts Mežzinātnes institūtam «Silava» izveidot padomi ar promocijas tiesībām inženierzinātnu nozarē mežrūpniecības un kokapstrādes apakšnozārē.

TOP VĒSTURES

1992. gada novembra beigās Berlīnē notika plaša viduslaiku vēstures speciālistu (arheologu, valodnieku, vēsturnieku) konference, lai vienotos par Eiropas agrās vēstures enciklopēdijas sagatavošanu (Internationale Arbeitstagung zu Vorbereitung der Publikation einer Enzyklopädie zur Frühgeschichte Europas). Konferencē piedalījās 49 zinātnieki no 14 valstīm (Vācija, Polija, Čehoslovakija, Austrija, Krievija, Ukraina, Baltkrievija, Ungārija, Slovēnija, Grieķija, Holande, Zviedrija, Igaunija, Latvija). Lielākais zinātnieku vairums pārstāvēja Vāciju un Poliju, kamēr no pārējām valstīm bija pa vienam, retāk 2—3 pārstāvji. Šāds daļīnieku sadalījums izskaidrojams ar to, ka jau pirms 10—15 gadiem bija radusies iecere izdot šāda tipa enciklopēdiju. Toreiz par tās izdošanu atbildīgas bija divas sociālisma zemju (VDR un Polijas TR) Zinātņu akadēmijas, pārējās valstīs bija noorganizētas Nacionālās komitejas, taču konkrētais darbs, nemoļ vērā šādu spēku saskaldījumu, uz priekšu virzījās lēnām, līdz tas apstājās pavism sakarā ar sociālistiskās nometnes valstu sabrukumu.

Pēc Vācijas apvienošanās iniciatīvu izdot šādu enciklopēdiju ir pārņemuši vācu zinātnieki, lielā mērā no agrākās Rietumvācijas, taču dala no agrākajiem līdzstrādniekiem (vācu un polju vēsturnieki), kas strādāja pie enciklopēdijas sagatavošanas un bija jau veikuši zināmu darbu, arī bija ieradušies uz šo konferenci.

Enciklopēdiju izdos pa burtnīcām (160 lpp. apjomā katrā). Piecas burtnīcas sastādīs sējumu, orientējoši paredzēts, ka būs ap 10 sējumu. Ir radīta plaša redakcijas kolēģija, kurā ir pārstāvji no visām Centrālās Eiropas un Austrumeiropas valstīm, enciklopēdijas rakstu sagatavošanas un publicēšanas finansiālo pusnodrošinās VFR zinātniskās iestādes. Enciklopēdijas sagatavošanas tehnisko darbu veic četri redakcijas darbinieki Berlīnē, zinātniskajā centrā, ko sauc par Vidusaustumeiropas vēstures un kultūras pētniecības veicināšanas apvienību. To vērā nemoļ, ir saprotama gaļavojamā izdevuma jautājumu zinātniskā ievirze, proti, šājā enciklopēdiju centrā atradīsies Eiropas austru-

ENCIKLOPĒDIJA

mu daļas vēstures jautājumi. Nepieciešamību pievērsties tieši Eiropas austrumu daļai var izskaidrot ar to, ka līdzšinējā literatūra par aplūkojamiem jautājumiem publicēta nacionālajās valodās, tāpēc pārējiem Eiropas zinātniekiem grūti pieejama. Līdz šim plašākā enciklopēdija par Eiropas austrumu daļas problemātiku publicēta polju valodā — t. s. slāvu tautu senaunes vārdnīca, kas iznākusi 8 sējumos (Slownik starožītnosci slowianskich, Warszawa, 1961—1991). Rietumeiropas un Ziemeļeiropas viduslaiku materiāls plaši atspoguļots tādos enciklopēdiskos izdevumos kā «Ziemeļtautu viduslaiku kultūrvēsturiskais leksikons», kas publicēts skandināvu valodās 21 sēj. (Kulturhistorisk leksikon for nordisk middelalder, Kopenhaga 1956—1977), Ģermāņu senaunes reāliju leksikons (Reallexikon der Germanischen Altertumskunde, Berlin—New-York 1973—1992, līdz šim iznākusi 8 sējumi, līdz burtam F), Viduslaiku leksikons (Lexikon des Mittelalters, München, Zürich 1980—1992, pagaidām iznākuši 6 sējumi, līdz burtam N). Šie piemēri liecina, ka Eiropas vēsturnieki lielu nozīmi pievērš enciklopēdiju izdošanai, tas uzskatāmi liecina par kādas zinātnes nozares izpētes pakāpi. Taču šādu enciklopēdiju izdošana ir Joti darbietilpīgs process, kas prasa gadu desmitiem ilgu sasprindzinātu darbu. Šajās enciklopēdijās var atrast materiālus arī par Latvijas vēsturi, taču tie nav sistematiski un neatbilst pašreizējam pētniecības līmenim. Attiecībā uz plānojamo enciklopēdiju konferencei vajadzēja izlemt šādus svarīgākos jautājumus:

- 1) enciklopēdijas šķirkļu saraksts, šķirkļu un savstarpējās attiecības;
- 2) aplūkojamo jautājumu ģeogrāfiskās un hronoloģiskās robežas;
- 3) enciklopēdijas nosaukums.

Vienojās, ka enciklopēdijā ievietojami galvenokārt apkopojoši raksti (no hronoloģijas, valodniecības, vēstures, mākslas viedokļa u. c.), kas vispusīgi aplūko attiecīgās zemes vēsturi no 6. gs. līdz 12. gs. Sarunās ar enciklopēdijas vadošajiem speciālistiem vienojāmies, ka Baltijas valstīm kā arī vēl dažām citām Austrumei-

ropas valstīm izņemuma kārtā pieļaujami raksti par 13. gs. notikumiem, jo tieši šai laikā notika lūzums šā reģiona tautu politiskajā un kultūras dzīvē. Lai labāk izprastu kādas parādības vai notikuma izceļsmi un tālāko attīstību, pieļaujamas nelielas hronoloģiskas atkāpes abos virzienos, piem., var sākt rakstīt ar t. s. tautu staigāšanas laiku, bet Baltijas apstākļos skart arī 14. gs. sākuma notikumus.

Kas attiecas uz enciklopēdijā aplūkojamo jautājumu ģeogrāfiskajiem robežpunktēm, tad vienojās, ka tai pamatā ir jābūt Eiropas austrumu daļai. Šo reģionu ziemeļos norobežo Skandināvijas valstis un Somija, austrumos — Volga un Urālu kalni, dienvidos — Balkāni. Rietumeiropas notikumus vajadzētu aplūkot tikai tikdaudz, cik lielā mērā tie ietekmēja Centrālā Eiropu un Austrumeiropu. Tātad enciklopēdijai jāatspoguļo vēsturiskie notikumi senājās baltu, Baltijas somu, slāvu, ģermāņu, daļēji arī romāņu tautu zemēs.

Vienojās arī par plānojamā darba galīgo nosaukumu, proti, tā būs Enciklopēdija par Eiropas austrumdaļas vēsturi no 6. līdz 13. gs. (Enzyklopädie zur Geschichte del östlichen Europas 6.—13. Jh.).

Vislielākās diskusijas konferences laikā bija par šķirkļiem, pie šiem jautājumiem atgriezās vairākkārt. Vienojās par to, ka jādod sintētiski raksti par ciltīm, cilšu savienībām, to apdzīvojām zemēm, valstīm, tās parādot attīstībā. Būtu jāatspoguļo katrais zemes ekonomika, politiskā vēsture, ievērojamākās personības, kultūra, garīgā dzīve. Jāapraksta svarīgākie arheoloģijas, arhitektūras un mākslas pieminekļi, jāsniedz jaunākie pētījumi par tiem un svarīgākās atziņas.

Šās enciklopēdijas sagatavošanā pašlaik svarīgākais ir jau agrāk sastādītā šķirkļu saraksta precīzēšana, tas jāpapildina vai jāsvītro mazāk svarīgi raksti. Par Latvijas vēstures tematiku pašlaik plānots ap 80 rakstu, turklāt pārdesmit vispārējos rakstos (piem., amuleti, apbrūojums, nocītinājumi u. c.) jāiestrādā mūsu zemes materiāls. Iespējami ātri — līdz š. g. janvāra beigām — vācu valodā jāiesniedz raksti, kas ir šķirkļu sarakstā ar sākuma burtiem A—B, lai jau vasarā varētu iznākt šās enciklopēdijas 1. burtnīca.

Ē. MUGUREVIĀCS

PAR MĀKSLU PRŪSIJĀ UN LIVONIJĀ

Regulārus starptautiskus zinātniskus simpozijus par Baltijas jūras piekrastes zemju viduslaiku mākslu sākusi rīkot Polijas mākslas vēsturnieku biedrības Toruņas nodaļa, kuras priekšsēdētājs ir Dr. Mihals Vožņaks. Pirmais simpozijss notika 1990. g., otrais 1992. g. 24.—26. septembrī Toruņā par Vācu ordeņa laika mākslu Prūsijā un Livonijā. Tajā 12 referātus nolasīja poļu zinātnieki, 5 — vācu, 1 — krievu un 2 — Latvijas pārstāvji. Blakus vispārinoša rakstura pārskatiem par Vācu ordeņa jaunievēdumiem kultūras jomā (Z. H. Novaks, Toruņa), varas propagandas izpausmēm Vācu ordeņa mākslā Prūsijā 13.—14. gs. (M. Kutzners, Vrocława), sakariem starp ordeņa un pilsētu arhitektūru (E. Pilecka, Toruņa) tika skartas arī šaurākas speciālas tēmas par Prūsijas arhitektūru, tēlniecību, glezniecību u. c., piemēram, pētījumi par Toruņas gotiskajām vitrāžām (L. Kalinovskis un H. Malkievičovna, Krakova), jaunas rakstīto avotu ziņas par Vācu ordeņa darbību mākslas jomā (M. Vožņaks, Toruņa), Marienburgas pils būvēstures izpēte (K. Pospiešnijs, Malborka) u. c.

Par mākslu Livonijā tika nolasīti trīs referāti. U. Arnolds (Bad-Minstereifela) sniedza īsu pārskatu par Vācu ordeņa piju arhitektūru Livonijā. Viņš atzīmēja šās teritorijas īpatnību — sevišķi biezo piju tīklu, analizēja atsevišķu celtņu būvajomu attīstību, pieminēja interesantākās arhitektoniskās detaļas, pamatā balstoties uz pētījumiem, kas publicēti līdz mūsu gadām 40. gadu vidum.

O. Spārītis (Rīga) stāstīja par Rennera hronikā esošajiem ordeņa mestru portretu zīmējumiem un šo mestru portretiem Latvijas mākslā. Referents atzīmēja, ka 16. gs. otrajā pusē sarakstītās hronikas ilustrētajā variantā, kas glabājas Brēmenē, atrodas 8 portreti, kuri izmantoti par paraugiem kādreizējiem ordeņa

mestrū atveidiem Cēsu pils sienu gleznojumos, analizēja hronikas ilustrāciju formālās, kā arī stilistiskās iezīmes, uzsvēra šo zīmējumu nozīmi kā plašāko portretu ciklu Latvijas mākslā 16. gs.

I. Ose (Rīga) sniedza ieskatu jaunākajos pētījumos par podiņu krāsnīm Livonijas ordeņa pilī. Referātā tika uzsvērta pēdējo gadu desmitos arheoloģiskajos izrakumos iegūtā krāsns keramikas materiāla nozīme, pamatojot podiņu krāšņu pielietojuma sākums Livonijā 15. gs. beigās, kā arī izcelta 16. gs. parauggravīru loma renesances stila krāsns podiņu rotājuma sagatavošanā.

Kauf gan ar Livoniju saistītu referātu simpozijā bija maz, šās teritorijas mākslas vēstures pētījumi klausītājtos izraisīja dzīvu interesu. Kā apsveicama parādība tika minēta Latvijas pārstāvju piedalīšanās un jaunu sakaru veidošanās Livonijas un Prūsijas pētnieku vidū. Tomēr neizpalika arī pārmetumi, ka Latvijā Vācu ordeņa laika māksla maz pētīta, nav ne rezumējošu, ne monogrāfisku publikāciju. Diemžēl bija jākonstatē, ka minētajai auditorijai nav gandrīz nekādas informācijas ne par Latvijā notiekošo ordeņu piju arheoloģisko, ne arhitektonisko izpēti, ne arī restauratoru veikumu un ar to saistītajām problēmām.

Pēc Toruņā notikušā simpozija šās informācijas autorei bija iespēja iepazīties ar Malborkas (Marienburgas) pils muzejā iekārtoto plāšo izstādi «15.—18. gs. krāsns podiņi no Prūsijas teritorijas». Šī ir viena no lielākajām un iespēidīgākajām senajai krāsns keramikai velītījām skatēm, kāda līdz šim bijusi Austrumeiropā. Izstādes iekārtošana veikta E. un M. Kilarsku vadībā. Piecas pils zālēs eksponāti izkārtoti hronoloģiskā secībā, cenšoties parādīt krāsns podiņu formu un dekora daudzveidību, dažādās krāšņu sastāvdaļas, kā arī ar

rekonstrukciju zīmējumu un Vācijas un Zviedrijas seno krāšņu fotogrāfiju palīdzību radīt priekšstatu par kādreizējo krāšņu izskatu. Priekšstatu par krāsns podiņu izgatavošanu dod keramikas matrices, kā arī izstādītās parauggravīras, pēc kurām darinātas krāsns podiņu rotājums. Uzteicams ir Malborkas pils muzeja restauratoru veikums — rūpīgs profesionāls darbs, kurā redzama pietāte pret oriģinālo seņo fragmentu, bieži vien aprobežojoties ar saīglājušos lausku salīmēšanu, lūzuma vietu noķēšanu un Joti atturīgiem papildinājumiem.

Šī izstāde ir nozīmīga ne tikai Polijā, bet arī apkārtējo reģionu, arī Latvijas, senās krāsns keramikas izpētei, jo eksponētajā materiālā rodamas daudzas radniecīgas iezīmes un parālēles.

I. OSE

PAZĪNOJUMS

1993. g. 17. februārī plkst. 13.00 LZA Mikrobioloģijas institūtā notiks MI Habilitācijas un promocijas padomes atklātā sēde, kurā Ludmila VITRIŠČAKA, aizstāvēs disertāciju Bioloģijas zinātni doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Mikroorganismu — polimēru materiālu biodestrukturu fizioloģiskās un bioķīmiskās īpašības».

Maija RUKLIŠA — Bioloģijas zinātni hab. doktora grāda iegūšanai.

Tēma: «Baktēriju metabolismā regulācijas pamatprincipi, to pielietošana produktu sintēzē».

Ar disertācijām var iepazīties Mikrobioloģijas institūta bibliotēkā A. Kirhensteina ielā 1. Tālr. uzziņām 426126.

MĀRTIŅŠ BEKERS,
padomes priekšsēdētājs

TRIMDAS DEVUMS LATVIJAI

Šīs piezīmes domātas pamatu ieskicēšanai un pārdomām. Jo labāk apzināmies, ar kādām problēmām mums jāsastopas, jo labāk varam izvēlēties veidus, kā ar tām tikt galā. Piezīmēm pamatā vērojumi un analīzes, kas veiktas AABS Baltijas akadēmisko reformu projekta ietvaros.

Jau pašā sākumā jāpasaka ļoti skaidri, ka stāvam ārkārtīgi liela un grūta uzdevuma priekšā. Grūtības, ko minēšu, varbūt izklausīties nepārvaramas. Tādas fās nav, bet to pārvarēšanai būs nepieciešama visa mūsu gudrība, visi mūsu spēki un visa iespējamā palīdzība ne vien no trimdas latviešu, bet vēl vairāk no citu puses. Lai cik mēs pūlētos, saviem spēkiem vien nezin vai tiksim puscelā, kur nu vēl galā. Taču galīgā atbildība jāuzņemas un ceļš jāiet mums pašiem.

Izglītības reformas loma Latvijas atjaunošanā

Komunistu vienvaldības gadu desmiti Latvijā līdz pēdējam nosaimniekojuši ne vien zemi un tās bagātības, bet vēl vairāk tautu pašu. Zemi un tās bagātības var atjaunot, atrotot piedurknes un metoties pie darba. Posts, kas nodarīts tautas mentalitātei, turpretī, ir viens no lielajiem šķēršļiem šī atjaunošanas darba ātrai uzsākšanai un drīzām sekmēm.

Laikam paejot un Latvijas kontaktiem ar rietumiem nosiprinatos, varam noteiktī sagaidīt stāvokļa uzlabošanos. Lielais jaftājums ir — cik ilgi šis process vilksies un vai pie modernās pasaules tempiem Latvijai būs iespējams ne vien atgūt zaudēto un nokavēto, bet arī turēties līdzi rietumu atīstībai. Briesmas, ka Latvija un pārējās Baltijas valstis varētu ilgu laiku viltkt savas dzīvības trešās pasaules līmenī, ir ļoti reālas. Labs salīdzinājums šai ziņā ir Austrumvācija. Par spīti Rietumvācijas miljardiem, ceļš uz atkopšanos ir ļoti lēns, sāpīgs un daudz dārgāks nekā vispesimistiskākie aprēķini pirms diviem, trim gadiem. No kurienes nāks mūsu miljardi, it sevišķi, kamēr rietumu pasaulē turpināsies ekonomiskā stagnācija?

Mums jājautā — vai ir veidi, kā atjaunošanās procesus paātrināt ar samērā nelielu ieguldījumu, bet lielumis ar saviem spēkiem. Manuprāt viens no ietekmīgākajiem, ja ne pats ietekmīgākais veids ir — pamatlīga un tālejoša izalītības reforma. Tam ir divi lieli iemesli:

Izglītības reforma. Tām ir divi lieli iemesli.

1. Politiskās, sabiedriskās un ekonomiskās reformas nebūs sekmīgas, ja tām pietrūks pamatu izglītībā. Vislabākie nodomi — Latvijā atjaunot nacionālās valsts pamatus, izveidot demokrātisku iekārtu un ieviest jaunu saimniecisku sistēmu pašlaban atduras uz problēmām, kam tieš sakars ar komunisma radīto garīgo situāciju un tautas nespēju acumirkļi pārorientēties uz radikāli jauniem apstākļiem, kur nav vis vajadzīga paklausība un pakļāvība, bet personiska iniciatīva un atbildība. Šais apstākļos viegli pie varas nākt cilvēkiem un spēkiem, kas izmanto haotisko situāciju savu personisko mērķu sasniegšanai. Ka tas ne vien varētu notikt, bet jau notiek, liekas, ir skaidrs, ja vēro attīstību Latvijā. Šo stāvokli var novērst tikai plāši izvērsta tautas izglītošana, kurai jāaptver ne vien skolas un augstākās mācību iestādes, bet — it sevišķi svarīgi šai pārejas fāzē — viša tauta.

2. Latvijas labākas nākotnes izredzes pastāvēt un plaukt modernajā pasaule meklējamas tieši spēcīgā un modernā izglītības sistēmā. Latvijas lielākās dabas bagātības nav zemē, bet cilvēkos — viņu galvās un rokās. Latvijas ekonomiskās attīstības lielākā cerība ir izglītotā un augstvērtīgā darba spēkā un racionālā pārzemes un importēto dabas bagātību pārstrādāšanā. Lai varētu ne vien turēties līdz, bet arī sacenties modernās pasaules saimnieciskajā un politiskajā dzīvē, Latvijas izglītības sistēmai pēc iespējas ātrā tempā jāpārvār komunistu izglītības sistēmas negatīvie aspekti, jāizvērtē, jāpiemēro un jāpieņem labākais no rietumu izglītības sistēmām un jāizveido izglītības sistēmas, kas ir starp labākajām pasaulei.

Teiktais nenozīmē, ka Latvijai nebūtu jādomā par to, ko tā šodien ēdīs un kā tā tuvākajā laikā izveidos savu politisko, sabiedrisko un saimniecisko sistēmu. Visu to nevar atlikt un gaidīt, līdz pārveidosies izglītības sistēma un sāksies tās iedarbība. Izglītības reforma nevar kļūt ietekmīga acumirklī, un varbūt taisni tāpēc

tā dažādos aprēķinos tiek iet kā nobīdīta mala. Tas nozīmē gan, ka izglītības nozīme Latvijas atjaunošanā jānovērtē pareizi un visos nākotnes plānos tai jāparedz pareizā vieta — kā Latvijas atjaunošanas pamatam, bez kura jebkuri atjaunošanas valsts celfnes pīlāri nevarēs pastāvēt.

Problēmas, ar ko jāsastopas izglītības reformai Latvijā

Izglītības sistēmas pārveidošana un modernizēšana Latvijā nebūs viegla. Problemas, ar kā jāsastopas, ir milzīgas. Bet šīs problēmas pēc sākotnējas palīdzības no ārpuses var daudz labāk un vieglāk risināt pašu spēkiem nekā, piemēram, problēmas, kas saistās ar saimniecības atjaunošanu un starptautisko sakaru izveidošanu. Galvenās no šīm problēmām:

1. Komunistiskās izglītības sistēmas mantojums. Marksistiski leniniskās pseidozinātnes atpalikumi vēl arvien atrodami Latvijas mācību saturā un mācību līdzekļos. Tāpat vēl sastopama komunista laika mentalitāte, mācību metodiķa, kā arī pārvaldes un vadības īpatnības un struktūras. Profesionālās organizācijas neeksistē vai ir tikai sākuma stadijā un ne tuvu vēl neizpilda svarīgās kvalitātes kontroles funkcijas, kādas tām ir rietumu pasaulei. Tāpēc maiņas notiek lēnām; vietumis un palaikam — tikpat kā nemaz. Pagājušo laiku inerci pārvarēt būs visgrūtāk, bet bez inerces pārvarēšanas īstas un tālejošas izglītības reformas nebūs iespējamas. Lai to veiktu, nepieciešama pārorientēšanās un komunista laika intelektuālā deficitā likvidēšana, kas savukārt nozīmē līdzekļu, enerģijas un laika ieguldījumu tālāk izglītošanās un pārizglītošanās programmu īstenošanai.

2. Komunistu laika radītie izglītības baltie plankumi. Apmēram 50 gadus Latvija bijusi izolēta no rietumu pasaules intelektuālās attīstības. Ja dabaszinātņu un tehnoloģijas laukā Latvija varēja samērā labi turēties līdz attīstībai pārējā pasaulē, tad sabiedrisko zinātņu jomā atrodami jo lieli deficiti. Arī humanitārās zinātnes cieša no uzspiestās izolācijas. Tai pašā laikā rietumos zinātniskā attīstība turpinājusies un turpinās paātrinātos tempos. Lai kaut cik tiku līdz šodienas līmenim, ir nepieciešama masīva pēdējā pusgadsimta zinātnisko atzinumu apgušana un metodoloģiska apstrāde. Bez tās nav iedomājama kauf cik normāla iekļaušanās modernās izglītības plūsmā. Bet fukšumu aizpildīšana prasa vai nu mācīšanos ārzemēs vai arī iespējas nokavētās zināšanas iegūt no ārzemju mācībspēkiem Latvijā. Tas savukārt prasa lielu energiju un lielus līdzekļus. Līdz šim sagādātās iespējas ne tuvu nav pietiekamas.

3. Mācību un pētniecības līdzekļu trūkums. Lai tiktū galā ar komunistu laika manofumu un atstāfajiem tukšumiem zināšanās, vajadzīgas jau-nas mācību grāmatas un jauni mācību līdzekļi. To izstrādāšana prasa laiku un naudu. Tāpat bibliotēkās un materiālu krātuvēs jāaizpilda 50 gadu robi ar svarīgākajām rietumu publīkā-jām un jāturas līdzi jaunākajam, kas patlaban tiek publicēts. Vajadzīgi jaunākie zinātniskie žurnāli un jaunākās zinātniskās grāmatas, kuru skaits un izmaksu pēdējā laikā pieaugaši tik tālu, ka pat ASV zinātniskās bibliotēkas nevar ne tuvu visu vajadzīgo iegādāties. Gada lai-kā pasaulei patlaban tiek publicēts ap 500 000 zinātnisko grāmatu un žurnālu. Zinātnisko žur-nālu gada abonementa cenas sniedzas tūksto-šos dolāru. Lai aizpildītu robus un turētos lī-dzi, līdzekļu noteikti nepiefiks; būs vajadzīga tālredzīga iegādes prioritāšu sadale un sadar-bība visas Baltijas mērogā. Būs vajadzīga arī plaša dāvinājumu akcija, kas būs efektīga tik lielā mērā, cik būs noteiktas prioritātes un sav-starpējā sadarbība.

4. Informācijas un sazināšanās tehnoloģijas attīstība un informācijas plūdi. Tai pašā laikā modernajā pasaulei sākušies īsti informācijas plūdi, ko veicina un ar ko palīdz tikt galā jaunākā informācijas un sazināšanās tehnoloģijai, kas ir dārga un kas joti ātri novecojas. Daforu kapacitāte un spējas ik kafrus pāris gadus dubultojas. Latvijas mācību iestādēs patlaban trūkst ir šīs tehnoloģijas, ir arī pietiekami plaši izplātītu zināšanu par tās efektīgu lietošanu. Tāpēc pat turēšanās līdzī jaunākajiem aīklājumiem un atzinumiem izglītības un pētniecības laukā Latvijā būs stipri apgrūtināta tempu un izmaksas

dē]. Fakts, ka galvenokārt šo iemeslu dēj arī ASV un citas rietumu mācību iestādes nevar pilnībā turēties līdzi, tikai norāda uz sagaidāmām grūtībām un trūkumiem Latvijā.

Te neesmu minējis daudzas citas vajadzības — ieguldījumu skolu un citu mācību iesāžu remontiem un jaunbūvei, skolotāju un universitāšu mācībspēku algu paaugstināšanai un Latvijas skolēnu un studentu labākai aprūpei veselības un padomdošanas ziņā. Vajadzību saraksts ir ļoti plašs. Problemas apmēru izpratnei pieiek kaut vai ar minēto.

Risinājumi

No teiktā varētu likties, ka stāvoklis tiešām ir bezcerīgs. No kuriences nāks līdzekļi nokavētā un jaunākā apgūšanai, bibliotēku atjaunošanai, modernās tehnoloģijas iegādei un apguvei? Ne Latvija, nedz arī trimdas latvieši vieni paši patlaban to nevar celt un nest.

Par spīti lielajām materiālajām vajadzībām, esmu pārliecināts, ka izglītības atjaunošanas darbā panākumi vēl vairāk atkarīgi no cilvēkiem pašiem — no viņu gatavības strādāt, apgūt zināšanas un tās sniegt tālāk. Skolotāji un mācībspēki var darboties arī Joti nepateicīgos apstākļos, ja viņiem ir vajadzīgais uzmundrinājums un atbalsts. Ir, piemēram, daudz grūtāk strādniekiem ražot modernu elektroniku bez modernas ražošanas iekārtaši. Vērtējot patlabanējo situāciju Latvijā, reizēm gan liekas, ka komunistu laika mentalitāte arī skolotāju darba spējas stipri iedragājusi. Taču pazīstu pietiekami daudz gaišu, dzīvu un enerģisku skolotāju un mācībspēku, lai varētu apgalvot, ka viņi ir gatavi pārvarēt inerci un sākt ar nepieciešamo materiālo minimumu, lai dotu savu garīgo maksimumu. Šiem cilvēkiem jāsniedz tikai vajadzīgais, lai atraisītu un atbalstītu viņu spēkus, energiju un ideālismu. Ja labi padomājam — mums citas izejas nav kā ticēt pašiem sev un savu darba panākumiem.

Pieredze rāda arī, ka rietumu valstis, it sevišķi Skandināvija un Eiropas kopiena ir gatavas palīdzēt izglītības reformai, kaut arī varbūt devums šķiet visai pieficiņgs iepretī vajadzībām. Patlaban šī palīdzība šķiet arī ne visai mērķtiecīga, bet tā tomēr ir reāla, un jācer, ka pieaugus ir tās apjomī, ir arī mērķtiecība. Rietumiem ir svarīgi veicināt demokrātisku un ekonomisku atjaunošanos austrumos, jo politiska nestabilitāte un saimniecisks haoss nenāk par labu rietumvalstu pašu drošībai un saimnieciskajām interesēm. Tai pašā laikā rietumi nav gatavi savus līdzekļus ieguldīt nelietderīgi, un jāsaubās, vai tos ilgi ieguldīs tur, kur ieguldījums neatmaksāsies.

Tāpēc ir svarīgi latviešiem un it sevišķi Latvijas vadošajām un atbildīgajām personām izmantot izdevību un palīdzību izglītības reformai **liefprātīgi** un **fālredzīgi** pieprasīt, saņemt un izmantot. Nekādā gadījumā nedrīkst domāt, ka piešķirtie līdzekļi varēs apmierināt visas vajadzības. Skatīsimies uz tiem kā sēklas naudu un izmantosim to kā tādu. Tāpēc tie jāiegulda tādos veidos un tur, kur tie iespējami īsa laikā un iespējami ekonomiski dos iespējamī labus rezultātus.

Izglītības laukā fas nozīmē galvenokārt ieguldījumu cilvēkos, kas tiek sagatavoti un ir gatavi savas zināšanas sniegt fālāk, tādējādi ieguldījumu daudzkārt pavairot.

Tas savukārt nozīmē iesākumā koncentrēties galvenokārt uz jaunākajiem augstāko mācību iestāžu mācībspēkiem un vecāko kursu studētājiem, kuru profesionālo zināšanu papildināšana vai apgūšana neprasītu tik daudz laika kā ie- sācēju studentu sagaļavošana un kuri vēl va- rētu ieguldīt kādus 20 līdz 30 gadus produk- tīvā darbā.

Tas nozīmē arī iesākumā koncentrēties galvenokārt uz primāri svarīgajiem laukiem, kā pedagoģija, valodas (ieskaitot latviešu valodu), visas sabiedriskās zinātnes (ieskaitot politoloģiju, ekonomiku, socioloģiju, jurisprudenci un administrāciju), etniskās zinātnes, ekoloģiju, medicīna un lauksaimniecība, no kuru atjaunošanas un attīstības lielā mērā arī atkarīga visa tālakā tautas atjaunošanās un attīstība.

TRIMDAS DEVUMS LATVIJAI

Turpinājums no 3. lpp.

Tas nozīmē ne tik daudz gādāt iespējas studēt ārzemēs, kas salīdzinājumā ir dārgas, bet gan radīt iespēju Latvijā (vai vēl labāk un efektīvāk — Baltijas mērogā, kā to projektējuši AABS) izveidot augstākās pakāpes (graduatu līmeņa) kursus jaunu mācībspēku un skolotāju sagatavošanai un patlabanējo profesionālai tālākizglītošanai. Tā, piemēram, viena studenta skološana ASV uz vienu gadu maksā ap 15 000 līdz 20 000 dolāru un trīsgadīgs līdz piecgadīgs graduāta kurss doktora grāda iegūšanai — apmēram 45 000 līdz 100 000 dolāru. Tai pašā laikā atkarībā no dienesta pakāpes divu līdz trīs ASV mācībspēku algosāna Latvijā pilnam kursam maksātu ap 80 000 līdz 180 000 dolāru gadā, bet šie mācībspēki varētu aprūpēt kādus 40 līdz 60 studentus. Trīju līdz piecu gadu kursa izmaksu gan tad būtu 240 000 līdz 900 000 dolāru, bet caurmēra mācībspēku izmaksu par katru studentu 6000 līdz apmēram 15 000 dolāru. Ja pierēķinām stipendijas studentiem, kas Latvijas apstākjos būtu mazākas nekā ASV, laboratorijas iekārtas un mācību līdzekļus, izmaksu par studentu visam kursam varētu būt ap 10 000 līdz 20 000 dolāru. Pat dodot katram studentam iespēju uz semestri papildināties ASV, viena studenta izskološana Latvijā izmaksātu apmēram trešo daju no skološanās tikai ASV.

Sādu kursu izveidošanai Latvijā būtu arī citi pozitīvi aspekti. Tie palīdzētu Latvijā rasties un savstarpēji sastrādāties lielākam skaitam skolotāju un mācībspēku, kas veidoti kodolu atjaunošanai.

ZINĀTNES PADOMĒ

Nolemts Rīgas Tehniskā universitātē izveidot padomi ar habilitācijas un promocijas tiesībām arhitektūras nozarē arhitektūras vēstures un teorijas un pilsētbūvniecības apakšnozarē Šādā sastāvā:

1. Gunārs Birkerts, Mičiganas universitātes (ASV) profesors,
2. Sigurds Grava, Kolumbijas universitātes (ASV) profesors,
3. Jānis Krastīns, RTU profesors, Dr. h. arh.,
4. Arnis Siksna, Kvīnslendas universitātes (Austrālijā) profesors,
5. Ivars Strautmanis, RTU profesors, Dr. h. arh.,
6. Jēkabs Trušiņš, RTU profesors, Dr. h. arh.

* * *

Nolemts Latvijas Eksperimentālās un kliniskās medicīnas institūta (LEKMI) izveidot padomi ar habilitācijas un promocijas tiesībām medicīnas un bioloģijas nozarēs onkoloģijas apakšnozarē Šādā sastāvā:

1. Jānis Ērenpreiss — LEKMI, lab. vad., Dr. h. med. (medicīna, bioloģija),
 2. Velta Bramberga — LEKMI, direktore, Dr. h. c. (medicīna),
 3. Jekaterina Ērenpreisa — LEKMI, vec. zin. līdzstr., Dr. h. med. (medicīna),
 4. Ilga Zītare — LEKMI, vec. zin. līdzstr., Dr. h. med. (medicīna),
 5. Vladimirs Utkins — Latvijas Medicīnas akadēmija, profesors, Dr. h. med. (medicīna),
 6. Irvins Baumanis — LZA Organiskās sintēzes institūts, lab. vad. v. i., Dr. h. biol. (bioloģija),
 7. Aina Muceniece — LZA Mikrobioloģijas institūts, zin. konsultante, Dr. h. med. (medicīna, bioloģija).
- Līdz a rīo LEKMI promocijas padomes izveidošas ar LZP 1992. g. 5. marta lēmumu Nr. 34-3-4 medicīnas nozarē onkoloģijas apakšnozarē pilnvaras tiek anulētas.

* * *

Nolemts piešķirt Latvijas Lauksaimniecības universitātei tiesības izveidot padomi ar promocijas tiesībām inženierzinātņu nozarē (apakšnozarē: «Pārtikas produktu ražošanas tehnoloģija, procesi un iekārtas»).

* * *

Piešķirtas tiesības LZA Filozofijas un socioloģijas institūtam izveidot padomi ar promocijas tiesībām socioloģijas zinātnes nozarē Šādās apakšnozarēs:

- socioloģijas teorija un vēsture,
- sociālā antropoloģija,
- pielietojamā socioloģija.

* * *

Piešķirtas tiesības Rīgas Tehniskajai universitātei izveidot padomi ar promocijas tiesībām inženierzinātņu nozares ķīmijas tehnoloģijas apakšnozares polimēru materiālu tehnoloģijas specialitātē.

Redaktors Vilhelms Ļuta.

«Zinātnes Vēstnesis».

«Science Bulletin» Association of Latvian Scientists.

Laikraksts iznāk kopš 1989. gada.

Izdevējs: Latvijas Zinātnieku savienība.

Reģistrācijas apliecība nr. 75.

notajai Latvijas izglītībai. Paliekot Latvijā, viņi var uz vietas un gandrīz nekavējoties sākt savas zināšanas sniegt tālāk, veidot jaunus institūtus, pārorganizēt skolas, gatavot Latvijai nepieciešamos mācību līdzekļus, veidot profesionālās organizācijas, rīkot konferences, vārdu sakot, — kājut aktīvi un produktīvi. Pieredze rāda, ka atsevišķi skolotāji un mācībspēki, kas studē ārzemēs, nereti apgūst zināšanas ar nosacītu vai ierobežotu pielietojamību Latvijā, un tiem nereti pēc atgriešanās grūti iejusties šaurākajos Latvijas apstāklos un saskaņoties ar kolēģiem. Ir svarīgi izveidot kritisko personālu tieši uz vietas. Otrs pozitīvs aspekts ir ārzemju mācībspēku un skolotāju klātbūtne Latvijā, zināšanas, ko viņi iegūst Latvijā, pārved mājās un dod tālāk saviem studentiem un skolēniem, un palīdzības un sakaru tīklu veidošana Latvijas izglītības dārbniekiem ārzemēs.

Kādi slēdzieni iespējami par trimdas latviešu lomu izglītības reformā un atjaunošanā? Vispirms trīs konstatējumi: pirmkārt, stāp trimdas latviešiem ir samērā liels procents akadēmiski izglītotu cilvēku, kam ir liela pieredze savā darba laukā; otrkārt, trimdai ir liela pieredze izglītības darba organizēšanā un vadīšanā, to pierāda sekmīgais latvisķas izglītības darbs; treškārt, trimdai nav pat aptuveni pietiekami daudz līdzekļu, lai sagādātu sēklas naudu izglītības reformai Latvijā. Secinājumi:

1. Trimdas lielākā nozīme un loma izglītības reformas darbā — būt par palīgiem un vidutājiem ar savu pieredzi un padomu. Trimdas potenciālu šai ziņā nedrīkstam novērtēt par

zemū. Tas ir reāls un ievērojams, bet ne neizsmējams. Tas tāpēc jāizlieto lietprātīgi un mērķtiecīgi, to nevar vienmēr teikt par līdzīnējo trimdinieku potenciāla izmantošanu Latvijas labā. Koordinācija un plānošana gan trimdā, gan Latvijā ir nepieciešams priekšnoteikums.

2. Trimdas ierobežotie līdzekļi jāizlieto galvenokārt divos veidos: (a) veicinot citu — lieļāko un galveno — līdzekļu lietprātīgu sagādi augstāk aprakstīto prioritāšu apmierināšanai un (b) veicinot šo līdzekļu optimālu izmantošanu. Ar to, ko trimda materiāli var dot, nav pat iespējams samaksāt pāris studentu studijas ārzemēs. Trimda varētu veikt daudz vairāk, ja tā savas ierobežotās iespējas veltītu, gādājot rietumzemju līdzekļus izglītības reformai Latvijā, t. i., finansējot projektu izstrādāšanu un iesniegumus fondiem un iestādēm, kas piešķir līdzekļus izglītības reformu veicināšanai Austumeiropā. Šis trimdas līdzekļu izlietošanas veids efektīgi apvienotu trimdas eksperīfizi un pieredzi, kā arī ierobežoto līdzekļu lietprātīgu pavairošanu. Tāpat lietprātīgi būtu piešķirt līdzekļus kā papildinājumu citu sagādātēm piešķīrumiem, lai tos varētu pilnībā izmantot.

Mēs diezin vai drīz varēsim Latvijas izglītībai dot visu vai pat puslīdz visu, kas tai materiāli būs vajadzīgs. Bet apdomīgi ar mazumu rīkojoties un palīdzot tiem, kas gatavi palīdzēt citiem, mēs varam paveikt vairāk nekā materiālie ierobežojumi to pirmajā brīdī, šķiet, jauj.

VALTERS NOLLENDORFS,
LZA ārzemju loceklis
(ASV)

LATVIJAS FIZIKAS BIEDRĪBĀ

1992. g. 20. novembrī tika atjaunota Latvijas Fizikas biedrība, kura turpina 1939. g. 10. marītā dabinātās Latvijas Fizikas un Matemātikas biedrības tradīcijas. Šobrīd LFB apvieno 46 biedrus un tās mītne ir Latvijas Universitāte. LFB galvenie mērķi ir atbalstīt, izvērtēt un popularizēt fizikas zinātnes un to attīstību Latvijā, kā arī sekmēt Latvijas zinātnieku radošos kontaktus ar ārzemju kolēģiem.

LFB valde:

Imants BĒRSONS (LZA FI)	d. t.	m. t.
Elmārs BLŪMS (LZA FI)	944700	945948
Māris JANSONS (LU)	944664	575751
Valfrīds PAŠKEVIĀCS (DPI)	228004	383190
Andrejs SILINS (LZA)	20111	22706
Edgars SILINĀ (LZA FEI)	211405	945641
Ivars TĀLE (LU CFI)	558640	144236
	260639	565275

Kandidāti:

Elza KRAULINA (LU)	225493	286532
Andris ŠTERNBERGS (LU CFI)	261304	910538

PAZINOJUMS

Latvijas eksperimentālās un kliniskās medicīnas institūta sēžu zālē, Ojāra Vācieša ielā 4, notiks habilitācijas un promocijas padomes medicīnas un bioloģijas nozarēs onkoloģijas apakšnozarē Šādā sastāvā:

Recenzenti: Dr. h. med. V. Rozenba, Dr. h. med. I. Zītare, Dr. med. A. Švarcbergs;

un š. g. 3. martā pl. 16. disertāciju promocijas doktora zinātniskā grāda iegūšanai bioloģijā aizstāvēs

Stella ELKSNE

par tēmu «Aranozes-N-alkil-N-nitrozourinvielu klasses jauna pretvēža preparāta bioķīmiskā darbības mehānisms».

Recenzenti: Dr. h. biol. E. Baumanis, Dr. h. med. J. Ērenpreisa, Dr. biol. I. Buiķis.

Ar disertāciju materiālu var iepazīties Latvijas zinātniskās medicīnas bibliotēkā Šarlotes ielā 1.

Tālrunis uzziņām 612038.

J. ĒRENPREISS,
Habilitācijas un promocijas padomes priekšsēdētājs

Revīzijas komisija:

Jānis BĒRZINŠ (LZA KC)	947241	944311
Erna GAILĪTE (LZA FI)	947358	518440
Juris MIKELSONS (LU)	227771	282110

Kandidāti:

Ilze MANIKA (LZA FI)	944678	944195
Pēteris PROKOFJEVS (LZA KC)	947438	374844

Latvijas Fizikas biedrības priekšnieks:

Ivars TĀLE (LU CFI) 260639 565275

Latvijas Fizikas biedrības sekretāre:

Velta TĀLE (LU CFI) 260630 565275

Sekretāre sastopama CFI Ķegaraga ielā 8, 332. ist. no plkst. 9.30 līdz 16.00.

UZMANĪBU!

Trešdien, 3. februārī plkst. 15.00 LU galvenajā ēkā

13. aud. LFB pirmais zinātniskais seminārs: Fizika Latvijā Starptautiskā eksperīfizes skafījumā.

Referenti:

Dr. hab. phys. J. Ekmanis,
Dr. hab. phys. E. Siliņš,
Dr. hab. phys. I. Bērsons.

Turpmākie biedrības semināri iecerēti katra mēneša 1. trešdienā.

Š. g. notiks pirmā LFB Jūnija zinātniskā konference. Pieteikumi plenārajiem un stenda referātiem par oriģināliem pētījumiem un to tēzes iesniedzami jebkuram LFB valdes loceklim līdz š. g. 15. aprīlim. Dalības maksa LFB biedriem 75 LVR, pārējiem 100 LVR. Tēzes (apjoms ne vairāk kā 1/3 lpp.) vēlam iegūst angļu valodā.

Valdes vārdā, I. TĀLE, LFB priekšnieks.

PAZINOJUMS

S. g. 26. februārī pl. 13.00 LU Bioloģijas fakultātes 252. auditorijā Kronvalda bulvārī 4 notiks pedagoģijas habilitācijas padomes atklātā sēde, kurā zinātnisko darbu kopumu habilitētā pedagoģijas zinātnu doktora grāda iegūšanai aizstāvēs Dr. psihol.

Imants PLOTNIEKS par tēmu «Personība un pedagoģiskā saskarsme».

Recenzenti: Dr. habil. ped. R. Garleja, Dr. h. c. ped. V. Zelmenis, Dr. habil. ped. A. Karule.

Ar zinātnisko darbu kopumu var iepazīties LU Bioloģijas fakultātes bibliotēkā.

R. KONDRA TOVIĀCS, padomes priekšsēdētājs

Indeks 77165.

Iespējots a/s «Preses nams» tipogrāfijā,

Rīgā, Balasta dambī 3.

Augsztspiede. 1 uzsk. iespiedloksne.

Meflens 1200 eks.